

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის
ახალგაზრდათა საზღვარგარეთელი ბიურო.

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო

დ ა

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია

(წერილი მესამე)

პ ა რ ო ნ ი

1929

ს ა ქ ა რ თ ე კ ე ლ ი

და

მ თ ჳ ე ნ უ ლ - დ ე მ ო კ რ ა ტ ი უ ლ ი პ ა რ ტ ი ა.

პარიზში დაარსდა ახალი ჯგუფი, რომელიც თავის თავს «ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას» უწოდებს. გამოვიდა მისი ბეჭდვითი ორგანოც «სამშობლო». ჯგუფი ებრძვის მთლიან, ეროვნულ ფრონტს და ამტკიცებს, რომ ქართველ სოციალისტებთან თანამშრომლობა შეუძლებელია.

უმთავერესი დებულება ასეთია: ქართველი ერის იდეალების გამომხატველი იყო მესამოციანთა თაობა; შემდეგი თაობის იდეალები მას პრინციპიალურად ეწინააღმდეგება. ის უარყოფითია; მას უნდა შევებრძოლოთ და დავუბრუნდეთ ისევ მესამოციანთა იდეალებს. «საქმე ჰგავს ჰეგელისებურ ტრიადას, რაც ქართულ სინამდვილის მიხედვით ასეთ ფორმულაში ჩამოისხმება: ილია ჭავჭავაძე — ქორდანი — ისევ ილია ჭავჭავაძე».

ასეთია პრობლემის ფილოსოფიური გაშუქება, რომელიც, როგორც ჰხედავთ, არაფერს აშუქებს და ყველაფერს კი აბნელებს მართლა, თუ ჭავჭავაძე არის თეზა, ქორდანი — ანტითეზა, როგორ მოხდა, რომ მესამე ადგილი ტრიადაში დაიკავა ისევ ჭავჭავაძემ, ე. ი. ისევ თეზამ? რა იქნა სინთეზი? გამოდის ისტორია ჰდგას ხან ერთ ფეხზე, ხან მეორეზე და ჰტკეპნის მიწას. სად არის აქ მუდმივი და განუწყვეტელი გაშლა და განვითარება «იდეისა», როგორც ახსნა ისტორიის და მსოფლიო ევოლიუციისა? აქ ჰეგელისებური არაფერია.

რა საკვირველია, ასეთი ფილოსოფიით აღჭურვილი ადამიანი სინამდვილეს ვერა ჰხედავს და ფაქტებს ვერა ჰხსნის.

და როცა ეს ფაქტები ვერ ისრებიან მისი სურვილისამებრ, ვერ ჰლაგდებიან მის ყალბ თეორიაში და აშკარად არღვევენ და უარ ჰყოფენ მის იდეოლოგიას, იმას გული მოდის, ჰჯავრობს და ილანძღება... ლანძღვა არგუმენტაცია ჰგონია.

ჩვენ იმას არ მივბაძავთ: ლანძღვა-გინებაზე პასუხს არ გავცემთ, ხოლო პრინციპიალური მხარე საჭიროდ მიგვაჩნია ცოტათი გავაშუქოთ.

I.

ამისთვის საჭიროა ჯერ მოკლეთ განვიხილოთ ისტორიული პერსპექტივები.

დიდი ხანია, რუსეთი მიიწეოდა სამხრეთისაკენ. ჯერ კავკასიაში მას არ ჰქონდა ერთი ნაჰერი მიწაც, როცა გააბა საქართველოსთან პატარა ბილიკი და დაიჭირა თბილისი—ნერვიული ცენტრი ჩვენი ეროვნული ცხოვრებისა,—და ჯერ საქართველო დაბყრობილიც არ იყო. როცა მედგრად შეეჯახა სპარსეთსა და ოსმალეთს. საქართველო და მასთან მთელი კავკასია ხელში რომ ჩაეგდო ის თავდაპირველად შეეცადა თავიდან მოეშორებინა ყოველი ჩარევა ან გავლენა ამ სახელმწიფოებისა კავკასიაში. ამ მიზნით შეუდგა გარდაუვალი ზღუდის შემორტყმას. პირველი საძირკველი ამ ზღუდისა იყო გულისტანის ხელშეკრულება, დადებული სპარსეთთან 1813 წელს. ეს იყო ხანა საქართველოს თავგანწირული ბრძოლისა რუსეთის ვერაგობის წინააღმდეგ. აჯანყება კახეთში, ქართლში, მთიულეთში. ალექსანდრე ბატონიშვილის შემოჭრა სპარსეთის ჯარით... გულისტანის ხელშეკრულებით სპარსეთმა ქედი მოიხარა და დასდო პირობა, რომ ამიერიდან არავის მისცემდა დახმარებას კავკასიაში. ალექსანდრეს გამირულ ეპოპეიას მოეღო ბოლო.

ამ საძირკველს მიემატა ახალი სიმაგრე—თურქმანჩაის ხელშეკრულება, დადებული ისევ სპარსეთთან 1828 წელს, რომლის ძალით რუსეთის საზღვარი გაწეული იქმნა არაქსამ-

დე და რუსეთის ხელში გადავიდა კასპიის ზღვა მთლიანად. ამ მხრივ კედელი ამოყვანილი იყო, თუმცა ჯერ დაპყრობილი არ იყო არც საქართველო მთლიანად, არც კავკასია.

უფრო მეტი შრომა და სისხლი შეიწირა იმავე მუშაობამ ოსმალეთის მიმართ. აქაც ამოყვანილ იქმნა საშინელი ზღუდე: ანდრიანოპოლის ხელშეკრულება დადებული ოსმალეთთან 1829 წელს. ამ ხელშეკრულების ძალით რუსეთმა გაიყვანა «თავის საზღვრათ» საქართველოს სამხრეთით, თუმცა საქართველო ჯერ კიდევ იბრძოდა და გურია, სამეგრელო და აფხაზეთი ფორმალურად მაინც თავისუფალი იყვნენ, მით უფრო ჩრდილო კავკასია. მიუხედავად ამ თავისუფლებისა რუსეთმა ხელში ჩაიგდო ეს «თავის საზღვარი» და მთელი სანაპიროები შავი ზღვისა აჭარიდან მოყოლებული ვიდრე ყუბანამდე.

ეს ზღუდე იყო მართლა გარდაუვლელი, რომლის გადაფრენა ვერ შესძლო ვერაფერს, მაშინაც კი, როცა გარემოება ხელს გვიწყობდა. 1856 წელს, პარიზის კონგრესზე, საქართველოზე კრინტიც არ დაძრულა, თუმცა სამეგრელო იყო თავი სუფალი და მთავრის (ეკატერინეს) ზურგის უკან იდგა ისეთი მამულიშვილი, როგორიც იყო დიმიტრი ყიფიანი. მან ვერ გაჰბედა-რა. ან ვერ მოახერხა ვერაფერი.

ამ ნაირად საქართველო მოექცა რუსეთის იმპერიალიზმის საბყრობილეში. გამოსავალი იყო ერთად ერთი: დანგრევა ამ იმპერიალიზმის... ან თავზე ხელის აღება.

II.

საქართველო თავზე ხელს ვერ აიღებდა...

საქართველო მდებარეობს აზიის და ევროპის შუა, მაგრამ უფრო ევროპაა, ვიდრე აზია. აქ არ აოის რუსეთის სტეპი, არაბეთის უდაბნო, ინდოეთის პიმალია. აქ სამმუნი არა ჰქრის, მზე არა გწვავს, ზამთარი არა გყინავს. აქ ადამიანიც არ არის დაშინებული და დამონებული ბუნების ძალებით.

აქ ბუნება იცინის, მდინარე მღერის. მთები და კორდი თითქო თაიგულია. აქ ადამიანი ახლო არის ბუნებასთან, მისი გული ღიაა, მისი გონება ფხიზელი. ის არ არის ფატალისტი, ის უფრო ოპტიმისტი, ვიდრე პესიმისტი; უფრო მზიარული. ვიდრე დაღვრემილი; უფრო მახვილი, ვიდრე ჩლუნგი; უფრო ზრდილობიანი და პატივისმცემი, ვიდრე უბეში და უდიერი; უფრო მზნე და გამბედავი, ვიდრე მშიშარა და მხდალი... მას უნდა ლხენა, დროს გატარება, გაშლილი ცხოვრება, უნდა იგემოს ის სიუხვე, რომლითაც სავსეა ბუნებით გაშლილი სუფრა,—და აქ ის ძმა, მეგობარი, სტუმრის მოყვარე... თუ აქ ვინმე შემოიჭრები და ხელს შეუშლის, იგი შეეხეტება მტერს. ხშირად ხმალი თავისთავად ამოდის ქარქაშიდან, მაგრამ ფხიზელი გონებაც ხშირად ეუბნება: «სადაც არა სჯობს—გაცლა სჯობს!»—რაც სულ არ ჰნიშნავს ხმლის ხელიდან გაგდებას, არამედ მხოლოდ ბრძოლის გადადებას. იქცევა როგორც ისეთი ადამიანი, რომელმაც კარგად იცის თავის ღონე და თავის სისუსტეც. ეს კარგად არის გამოხატული მის ემბლემაში. ეს ემბლემა არა ჰგავს რამ საშიშროებას; არც ჩინეთის დრაკონს. არც რუსეთის არწივს, არც სპარსეთის ლომს: წმიდა გიორგი—ახალგაზდა მხედარი, რომელიც სპორტსმენს უფრო წააგავს, ვიდრე თავზარდამცემ მეომარს... ქართველიც ახალგაზდაა, მიუხედავად მისი ისტორიული «სიბერისა»—მკვირცხლი, მოქნილი და ყოჩაღი. ის ციხეშიდაც რომ იყოს, ვერ ისვენებს. ის ეძებს გამოსავალს.

რა გამოსავალი იპოვა ქართველ ერმა?

III.

ჯერ ვხეტქა შემოჭრილ მტერს. მთელი მეცხრამეტე საუკუნე სავსეა აჯანყებით და მასიური მოძრაობით, რომელიც თანდათან ჰცხრება და გადადის პიროვნულ თავგანწირვაზე. უსახელო გმირები თითო-თითოდ ავსებენ ციხეებს ან მიემგზავრებიან ციმბირში. ქვეყანას ბინდი გადაეკრა, ხალხურ შე-

მოქმედებას გამოჰყავს ასპარეზზე თავისი გმირი «არსენა», რომელიც ებრძვის რუსებს, სომხებს. მებატონეებს, ყველა დამჩაგრელ და შემხუთველ ძალებს. მაგრამ სჩანს, ხალხი კიდევ დაფოთილებს და კარგათ ვერ ჰხედავს, თუ სადა ჰდევს სათავე უბედურებისა. აი მაშინ გამოვიდა მესამოციანთა თაობა და გაუწია ერს დაუვიწყარი სამსახური. მან წამოაწოთო კერა გონებრივ მოძრაობისა, გაანათა ცხოვრება, დაანახვა ხალხს ის დაბრკოლებანი, რომელნიც აღმართული იყვნენ მის კულტურულ და ეკონომიურ განვითარების გზაზე და ნათლათ აგროძობინა ყველას, რომ ეროვნული განთავისუფლების გარეშე არ არის ხსნა და შველა. თვით ბუნება ამ მუშაობისა მკვეთრად აყენებდა ტრადიკულ კითხვას: «მერე? რა უნდა მოხდეს კიდევ? კიდევ აჯანყება?!».

არ ვიცი, არსებობს თუ არა «ეროვნული სული» ან «ეროვნული ინსტიქტი». ალბათ არსებობს რაღაც მისტერიული ძალა, რომელსაც ერი მიჰყავს ხშირათ ისეთი გზით, რომელიც ბევრ დამჯდარ გონებას შეცდომად და სახიფათოდ მიაჩნია.

სულიერი განცდა მომწიფებული იყო. ქვეყანა საგსე მოგონებით და წარსული დიდების ლანდებით. თავისუფლების პოსტულატი იჭრებოდა შეგნებაში თავისთავად, ბუნებრივად, — როცა გაისმა ახალი სახარება. ამ სახარებას მისი თეორეტიკოსები უწოდებენ სოციალიზმს. საქმე სახელწოდებაში არ არის, არც მის მეცნიერულ ქეშმარიტებაში. სოციალიზმი გარდაიქცა რელიგიად, რელიგიაში ხალხი ქეშმარიტებას კი არ ეძებს. საქმე იმაში კი არ არის თუ რა ქეშმარიტება მოიტანა სოციალიზმმა. საქმე იმაშია, თუ რა შინაარსი ჩაჰსდო მაში ხალხის რწმენამ და მის ქვედა-შეგნებიდან აქრილ პოსტულატებმა... ეს შინაარსი მარტივია და სადა: ხსნა და განთავისუფლება ხალხმა დაინახა, რომ მისებრ ტანჯული და წამებული სხვებიც ბევრია და შეიძლება მხოლოდ შეერთებული ძალებით იერიშის მიტანა იქ, სადაც არის სათავე მისი უბედურებისა. სოციალიზმს ყოველ ერმა ჩაჰბერა თავისი სული და მისცა თავისებური ხასიათი: გერმანიაში ჩვენ მი-

ვიღეთ სოციალ-დემოკრატიზმი, ინგლისში—ტრაფაიზმი, საფრანგეთში—სინდიკალიზმი, რუსეთში—ბოლშევიზმი, საქართველოშიდაც მოჰყდა მისი «გაქართველება»—ხალხმა მას უწოდა «ერთობა».

ამბობენ საქართველოში ერთი ფაბრიკაც არ იყო და მარქსიზმიც იქ მიუღებელი იყო, —საცოდავი მოსაზრებაა! რა შუაშია აქ ან ფაბრიკა, ან მარქსიზმი?! ხალხი იტანჯებოდა: მას ჩამოართვეს მშვენიერი ქვეყანა, აუარებელი სიმდიდრე, მისი მიწა-წყალი დაურიგეს სხვებს, შეუგინეს სარწმუნოება, მოუსპეს განათლება, შეუკრეს საერთაშორისო გზები... ჩაადგეს ციხეში და გარს შემოართყეს გარდაუვლელი ზღუდე. —ნუთუ ეს არ კმარა, რომ თავისუფლების მოყვარე ხალხის ბუჩებამ დაიწყოს ინსტიქტიურად ძებნა ხსნისა და განთავისუფლების? ხალხმა ეს ხსნა დაინახა «ერთობაში» და თავის ბედიც გადააბა ამ მოძრაობას. შეცდომა იყო? არ ვიცი. მე ვიცი მხოლოდ ფაქტი და ფაქტი კი ასეთია: ქართველი ერი დაჟინებით ჰგზავნიდა სახელმწიფო დუმაში სოც.-დემოკრატ. პარტიის წარმომადგენელს და მერე თვალი მიჰყვოდა პეტერბურგის ჰორიზონტზე: იქ მიჰქონდათ იერიში საიმპერიო ტახტის წინააღმდეგ, ვინაიდან ამ ტახტის დამხობა მოასწავებდა იმპერიალიზმის დამხობას და მაშასადამე გახეთქას იმ ზღუდისა, რომელიც ერტყა საქართველოს.

დიდმა ომმა დააჩქარა ეს პროცესი. რუსეთი დაინგრა. ბრძოლის ცენტრი გადმოვიდა თბილისში.

IV.

1918 წელს, როცა მეტად გამწვავებული იყო მდგომარეობა, ერთი მხრივ გვაწევბოდა ბოლშევეკური რუსეთი, მეორე მხრივ ოსმალეთი და საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება აუცილებელი ჰგუებოდა. მე ვუთხარი ნ. ჟორდანისა:

— ეხლა ჩვენს პარტიას უნდა გამოჰყვეთ-მეთქი.

— რად გინდათ მე რომ გამოგყვე, თუ ხალხი არ გამოგყვითო? მიპასუხა მან

მოწყაეს ეს სიტყვა. შეიძლება აქ იყოს გასაღები ბევრი გაუგებრობის.

მართალია, ბევრია მენშევიკი, რომელიც საქმეს სულ სხვანაირად უყურებს. ბევრი ჰფიქრობს, რომ ცენტრი თვითონ არის და ქვეყანა მის ირგლივ პტრიალებს. იფიქროს, ჩვენ რა? კაცობრიობაც დიდხანს ჰფიქრობდა, რომ მიწა დგას და მზე მის ირგლივ პტრიალებს. დეი მენშევიკური შანტაჟურიც დარწმუნებული იყოს, რომ მზე მის ყიფლიყონს ამოჰყავს. საქმე იმაში კი არ არის, თუ რას ჰფიქრობს ეს თუ ის მენშევიკი, როგორია მისი სუბიექტიური განცდა. არამედ იმაში, თუ რა მოხდა ცხოვრებაში, როგორი იყო ობიექტიური პროცესი?

ეხლა, როცა ჩვენ ცოტათი მაინც მოვშორდით ამ ამბებს და განვლილი ხანა უკვე შევიდა ახალი თვლებით ისტორიულ ნაქსოვში, ჩვენ შეგვიძლია მთელ ამ ნაქსოვს თვალი გადავაავლოთ და ეხლანდელი მოვლენაც ჩავაყენოთ ისტორიულ პრესპექტივებში. ეს ჩავვაფიქრებს.

ბევრი ჰფიქრობს, რომ ქრისტიანობამ შეჰქმნა ქართველი ერი. ჯვარი რომ არ ყოფილიყო, ამბობენ, ის გაითქვიფებოდა და წაიშლებოდა მუსულმანურ ზღვაშიო. ეს მართალი არ არის. მართალია მხოლოდ ფაქტი, რომ საქართველო იყო ქრისტიანული ქვეყანა, მაგრამ რეალურად ჯვარს კი არ მიჰქონდა ქვეყანა, ქვეყანას მიჰქონდა ჯვარი. ქვეყანას ეგონა— ჯვარს ემსახურება, ჯვარი კი ემსახურებოდა ქვეყანას. მუსულმანურ მთვარეს წინ აღუდგებოდა ჯვარი, რომლის უკან იდგა ერი, მისი თავისუფლება, მისი მიწა-წყალი. ამ სარწმუნოებრივ იარაღით იბრძოდა ერი მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში და შეინარჩუნა კიდევ თავისუფლებაც და მიწა-წყალიც. შემდეგ დრო გამოიცვალა, მტრის და მოპირდაპირის ადგილი დაიქირა ქრისტიანულ რუსეთმა და... ჯვარს წინ აღუდგა ისეთივე ჯვარი, მტერი არ სჩანდა. ჩვენს ჯვარსაც დაეკარგა სასწაულთმოქმედი მადლი... საქართველოში სარწმუნოების

დაცემას უფრო ღრმა საფუძველი აქვს. ვიდრე ეს ბევრსა ჰგონია.

დრო გამოიცვალა კიდევ. რუსეთმა ჯვარი გადაადგო და ააფრიალა წითელი დროშა. აქ კი ქართველი ხალხი აღმოჩნდა უფრო ფხიზელი და... გადაუხადა: იმანაც ააფრიალა წითელი დროშა! და როცა დადგა საშიშროება, როცა ასი ათასი მშვიერი და თავზე ხელაღებული ლაშქარი მოჰყვდა ოსმალეთის ფრონტს და მოადგა თფილისს, მის წითელ დროშას საქართველომ წინ დაუყენა წითელივე დროშა. თბილისი გადარჩა განადგურებას. ეს იყო დიდი ეროვნული საქმე. თფილისის აკლებით და დაკარგვით რუსები და სომხები არაფერს ჰკარგავდნენ, საქართველო კი ჰკარგავდა ყველაფერს.

რა ჰქუთა ვიდავოთ მახე—არის თუ არა ქვეშარიტება ან ჯვარში, ან წითელ დროშაში? დაფასების კრიტერიუმი სულ სხვაგან ჰდევს.

V.

თბილისს აქვს განსაკუთრებული მნიშვნელობა. აქ არის ნერვული ცენტრი ორგანიზმისა. რუსებმა ეს კარგათ იცოდნენ და პირველად აქ დაარტყეს, რომ დამბლა დასცემოდა საქართველოს დანარჩენ ნაწილებს: ამოაგდეს ღინასტია, დაანგრიეს სასახლეები (გადარჩა მხოლოდ ერთი, მეტეხი. და ისიც საპრობილეო გადააქციეს), მიწა დასპრეს და დაურიგეს უცხოელებს... თბილისი გახდა ციტადელი რუსეთის იმპერიალიაზმის. საპირო იყო მისი ალება. უამისოდ საქართველო ვერ იცოცხლებდა, როგორც ადამიანი უთავოდ. რა ძალა გექონდა ჩვენ?

დამოუკიდებლობის გამოცხადებისათანავე მოხდა ქალაქის არჩევნები. დაახლოვებით მივიღეთ შემდეგი ხმები: ეროვნულ-დემოკრატიულ სიამ—3500, სომხების სიამ—24.000, სოც. დემოკ. პარტია—50.000. —საიდან მოგროვდა ეს 50 000. როცა მთელი ქართველობის რიცხვი (ბავშვებიანად) არ აღემატებო-

და 30.000?! აშქარაა, ამ პარტიამ მიიღო 20.000 მაინც არაქართველების, უცხოელების ხმა.

დავით აღმაშენებელს დასჭირდა 20.000 დაქირავებული უცხოელების ჯარი თბილისის ასაღებად. «ერთობამ» კი ეს 20.000 იპოვა თბილისშივე, ერთი კაპეიკი არ დაუხარჯავს, სისხლი არ დაუღვრია,—ქალაქი კი აიღო და ქართველობას ჩააბარა, ქალაქმაც მალე მიიღო ქართული სახე. ეს ისტორიაა, არ უნდა გვეშინოდეს სიმართლის თქმისა. ამიერ თბილისის საქართველოს სუვერენობიდან ვერაგინ ამოჭრის.

რითი ეწინააღმდეგება ეს გამარჯვება მესამოციანთა თაობის იდეალებს?!

VI.

ეროვნულ ორგანიზმს გაუმრთელდა თავი. იგი გამოცოცხლდა. სისხლის მოძრაობა ამიერ უნდაყოფილიყო უფრო მშვიდობიანი და სიცოცხლის მყოფელი. მაგრამ რა მშვიდობიანობაზე შეიძლება ლაპარაკი, როცა ირგლივ ირყევა დედამიწა, ჰლეწავს ცხოვრების ოკეანე, ტალღა ტალღაზე გადადის? მსოფლიო ომი ჯერ არ იყო გათავებული, სამხრეთით ჯერ კიდევ სცემდა მისი ტალღა, ჩრდილოეთით რუსეთის რევოლუცია მოაგორებდა უფრო საშინელ ზვირთებს. განა შესაძლებელი იყო, რომ საქართველოს ტბას შერჩენოდა სარკესავით სწორი და შეურხეველი ზედაპირი? რა საკვირველია, იყო ექსცესები... მაგრამ საქმე ამაში არ არი. საქმე იმაშია, რა გზით წავიდა ხალხი ამ გაჭირვების დროს? ვის მიჰმართა მან? სად ეგულებოდა შესაძლებელი ხსნა და შველა? მიჰმართა ისევ «ერთობას».

საყოველთაო არჩევნებში სოციალ-დემოკრატებმა მიიღო 600.000 ხმა. საიდან მოვიდა ეს საშინელი რიცხვი? ნუთუ ეს სასწაული მოახდინა «გალატაკებულმა აზნაურობამ?» ან შეიძლება ეს შედეგია იმ გარემოების, რომ «სოციალიზმა ქართულ მეტეებში წაჰყო ფეხი»? საცოდავი მოსაზრებაა, რომე-

ლიც ვერაფერს ჰხსნის და ვერაფერსაც ვერ ახსნის. დავით სარაჯიშვილი არ იყო არც ლატაკი, არც მესტებიანი, ის იყო განათლებული კაპიტალისტი, პირადი მეგობარი ილია ჭავჭავაძის, ხმას კი ყოველ არჩევნებში გამუდმებით აძლევდა მენშევიკებს და არც ჰმაღავდა ამას. კოტე აფხაზი არ იყო არც ლატაკი, არც მესტებიანი, ის იყო მარშალი და ერთ დროს ჩვენი პარტიის თავმჯდომარეც. მაგრამ მთელი ქონება თავად-აზნაურობისა გადასცა სახელობწიფოს, თუმცა იცოდა, რომ მთავრობა იყო მენშევიკური... სჩანს, სულ სხვა მოტივები ამოქმედებდა ამ პირთ და არა მარქსის თეორია.

მერე რამდენი იყო ასეთი? ათასი, ათი ათასი, თითქმის მთელი ერი. ჩაეუკვირდეთ ციფრებს. მენშევიკურ ორგანიზაციას ჰყავდა (თუ არა ვცდები) 18.000 წევრი. ვთქვათ, თითოეულ წევრმა არჩევნების დროს მოიყვანა კიდევ შუა რიცხვით ხუთ-ხუთი კაცი. ჯამი მაინც არ აღემატება 100.000. საიდან მოვიდა დანარჩენი ნახევარი მილიონი ხმა? ნუთუ მთელი ხალხი, მთელი გლეხობა, კაცი და დედა-კაცი, სულ მარქსისტები იყვნენ? ნუთუ ყველამ შეისწავლა თეორია დამატებითი ღირებულების ან ეკზისტენც-მინიმუმისა?.. არა, ეს სისულელეა. ხალხის მოძრაობის მიზეზი უფრო ღრმადა კდევს: ის უნდა ვეძიოთ არა სოციალურ იდეოლოგიაში, არამედ ეროვნულ პსიქოლოგიაში. ხალხი გაიტაცა არა სოციალისტურმა დოქტრინამ, რომლის მას არაფერი გაეგებოდა, არამედ მისივე გულის ნადებმა:—თავისუფლების წყურვილმა და იმ ეროვნულ ღირსების ახმაურებამ, რომელიც ჩაქსოვილი იყო მის გულში თვითონ ბუნებით და წარსულ საუკუნოებით... ხსნა ისევ «ერთობაში» დაინახა ე. ი. მთელი ერის შეერთებულ მოძრაობაში თავისუფლების მოსაპოვებლად.

ამან თავის ნაყოფიც გამოიღო: მოხდა საყოველთაო არჩევნები, რომელიც არადროს არ მომხდარა; დაარსდა საქართველოს რესპუბლიკა, რაც არა დროს არა ყოფილა; გაერთიანდა მთელი საქართველო, რასაც არ ჰქონია ადგილი თამარ-მეფის შემდეგ,—და ეს საქართველო შევიდა საერთაშორისო განწყობილებაში: ააყრევინა რუსეთს შემორტყმული

ზღუდე და თვით ცნობილ იქმნა, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფო.

რითი ეწინააღმდეგება ეს გამარჯვება სამოციანთა თაობის იდეალებს?... დეე მენშევიკური შანტაჟური ჰეიკრობდეს, რომ მზე მის ყიყლიყომ ამოიყვანა... ჩვენ ხომ ვიცით რომ სულ ეს იყო შედეგი ეროვნული ბრძოლის და შემოქმედებისა? ეს ისტორიაა, ქართველი ერის ისტორიაა. ვინ გაჰბედავს მის წაშლას ან უარყოფას?!

VII.

სამწუხაროდ ამასაც ჰბედავენ. «სამშობლო» სწერს: «მენშევიკებმა ერი კი არ გამოაცხადეს სახელმწიფოდ, არამედ პარტია».

თუ ეს პოეტური სტილია, სჯობია ავტორმა ამისთანა სტილი თავისთვის შეინახოს და გარედ არ გამოაჩინოს; თუ ეს სერიოზული სიტყვაა, ის ეწინააღმდეგება ფაქტს, მაშასადამე არის სიცრუე. ყოველ ქართველს ალბად ზეპირად ახსოვს ის ისტორიული აქტი, რომელსაც ჰქვია «დამოუკიდებლობის დეკლარაცია». პირველი მუხლი აცხადებს: «ამიერიდან საქართველო დამოუკიდებელი სახელმწიფოა». ეს არის პარტიის სახელმწიფო და გამოცხადება?!

ეს დეკლარაცია ერთხმად იყო მიღებული და დამტკიცებული დამფუძნებელი კრების მიერ, მაშასადამე ის არის არა აქტი რომელიმე პარტიის, არამედ აქტი ეროვნული ნებისყოფისა.

დეე ბოლშევიკებმა იყვირონ, რომ საქართველოში იყო მხოლოდ ბრძოლა მეორე და მესამე ინტერნაციონალის, ჰყვირიან კიდევ. კარგად იციან, რომ ბევრია გულუბრყვილო ხალხი, რომელიც ადვილად აყვება მათ ფეხის ხმას. მართლა, თუ «სახელმწიფოდ იყო გამოცხადებული პარტია და არა ერი», მაშინ სახელმწიფოც არა ყოფილა, და თუ სახელმწიფო

არ იყო, მაშინ რაღა უნდა ვუსაყვედუროთ რუსეთს?! სად არის მაშინ მისი საერთაშორისო დანაშაული?! სად არის შელახვა საქართველოს სუვერენულ უფლებათა?! რამ აღაშფოთა მთელი განათლებული კაცობრიობა?!..

აი ამაზეა ნათქვამი: «ღმერთი რომ კაცს გაუწყრება, პირველად ტვინს გამოაცლისო».

VIII.

ასეთი «ღვთის გაწყრომა» სამწუხაროდ ხშირია, მეტადრე ჩვენს ყოფაში. უკუღმართმა მდგომარეობამ გაამწვავა შეგნება ბევრი მამულიშვილისა. ამ სიმწვავეში ბევრი გულწრფელად ეძებს ქვეყნის ხსნის ახალ მეთოდებს და სწორ გზებს. ზნეობრივი სიმაღლე მოტივებისა ექვის გარეშეა, მაგრამ, სამწუხაროდ ბევრი ვერ ჰწვდება ისტორიით დაყენებულ პრობლემას, ვერა ჰშორდება კლასობრივ პსიქოლოგიას და ვერ გაუგია წამდვილი შინაარსი ისტორიული პროცესისა.

აი რასა სწერს «სამშობლო»: «მთავრობამ ომიც წააგო, ტერიტორიაც დაჰკარგა... მთავრობას რომ ნახევრად წაეგო საქმე, ის მთლიანად დაემხობოდა. მთავრობამ მთლიანად წააგო საქმე და ნახევრად დარჩა! მან თავისი თავი არ გააუქმა და საზღვარგარედ ეროვნული მთავრობის სახელით წამოვიდა».

აი ნიშნში აზრის არეც-დარევისა. ომის წაგება თურმე მთავრობის დამარცხება ყოფილა და არა ერის; ტერიტორიის დაკარგვა თურმე მთავრობის დამხობა ყოფილა და არა დამხობა სახელმწიფოსი... ავტორს სრულებით ეკარგება თვალსაზრისიდან ეროვნული მომენტი: გაუბრბის თავიდან, როგორც მუჭიდან ვერცხლის წყალი.

ყალბი დებულებიდან დასკვნაც რასაკვირველია ყალბი გამოდის: ის ურჩევს მთავრობას არა ბრძოლის გაგრძელებას,

არამედ... თავის თავისვე გაუქმებას ე. ი. დეზერტირობას და ღალატს!..

აი მართლა თავდაყირა დაყენება ყოველი შემეცნების: უფლების და მორალის, ვალდებულების და სინიდისის.

IX.

დავასკვნათ. ეს ახალი ჯგუფი, რომელიც თავის თავს «ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას», ეძახის, არც ეროვნულია, არც დემოკრატიული.

ის არ არის ეროვნული, რადგანაც უარს ჰყოფს ეროვნულ მომენტს ისტორიულ პროცესის დაფასებაში და შეაქვს განხეთქილება ქართველობაში; ის არ არის დემოკრატიული, რადგანაც «დემოსი» იმას მხოლოდ თავის თავი ჰგონია და არა ერი; არა აქვს პატივისცემა ეროვნული ნებისყოფის და პირდაპირ ებრძვის ჩვენი კონსტიტუციის აღდგენას, თუმცა იცის, რომ კონსტიტუციის აღდგენა ჰნიშნავს ეროვნული სუვერენობის აღდგენას.

ამისთანა «პარტია» ჩვენთვის ახალია. იმას წარსული არა აქვს, მომავალიც არ ექნება.

ვილჰელმ გუბაშვილი.

F 21.921
2
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

40